

PAUL DAVID TRIPP

VRIJEME VELIKIH MOGUĆNOSTI

**BIBLIJSKI PRIRUČNIK
O ODGOJU TINEJDŽERA
I VODIČ ZA PROUČAVANJE**

DARUVAR, Masarykova 54

2008

Naslov izvornika:

AGE OF OPPORTUNITY

by Paul David Tripp

© Copyright 2001 by David Tripp

© Copyright za hrvatsko izdanje: Logos, Daruvar

Urednica: Nada Konecky, prof.

Prijevod: Božica Srnec

Lektura: Tomislav Kojundžić

Korektura: Božidar Cenger

Grafički uredio: Mladen Konecky

Za nakladnika: Zdravko Konecky, prof. ing.

Izdavač: Logos, Daruvar
Masarykova 54,
Daruvar
e-mail: logos-daruvar@bj.t-com.hr
www.logos-daruvar.hr

NADA ZA ŽIVOT

Varaždin

Tisak: "Logos" d.o.o. Daruvar

ISBN-10: 953-6639-58-0

ISBN-13: 978-953-6639-58-8

EAN: 9789536639588

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i
sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 662756

Luelli

*Dvadeset šest godina bila si
moja najbolja prijateljica, učiteljica i uzor.*

*Na mnogo načina ti si me naučila
što roditeljstvo zapravo jeste.*

*Hvala ti; tvoj doprinos veći je
nego možeš i zamisliti.*

Sadržaj

Predgovor	7
PRVI DIO: ČIŠĆENJE KRHOTINA	9
1. Vrijeme velikih mogućnosti ili period preživljavanja?	11
2. Čiji idoli stoje na putu?	29
3. Što je obitelj? Definicija obitelji	41
4. Što je obitelj? Opis radnog mjesta	55
5. Roditelji upoznajte svog tinejdžera	75
DRUGI DIO: POSTAVLJANJE BOŽANSKIH CILJEVA	99
6. Ciljevi, slava i milost	101
7. Tamo vani je rat	111
8. Uvjerenja i mudrost	131
9. Život u stvarnom svijetu	147
10. Srce za Boga	175
11. Odlazak iz roditeljskog doma	201
TREĆI DIO: PRAKTIČNE STRATEGIJE U ODGOJU TINEJDŽERA	221
12. Tri strategije u odgoju tinejdžera	223
13. Mali koraci do velike promjene	243
VODIČ ZA PROUČAVANJE	265

Predgovor

Bio je kolovoz 1971. godine kada sam se našao na svom prvom pastorskom položaju kao omladinski direktor u Whaley Street United Methodist Church (Ujedinjena metodistička crkva) u Columbiji, South Carolina (Južna Karolina). Do mog dvadeset i prvog rođendana dijelila su me tri mjeseca. Ti dani u Whaley Street čine se toliko dalekima, gotovo kao da su dio života neke druge osobe. Ali duboko u meni od tog je vremena ostala jedna stvar: želja da vidim primjenu Evandjelja u tim teškim godinama kada osoba prelazi iz djetinjstva u život odrasle osobe.

Te 1971. godine ne bih mogao napisati ovu knjigu. U mnogim stvarima ja sam bio poput mladih ljudi o kojima ovdje pišem. Ali više od toga, Bog je trebao učiniti veliki posao u meni kroz ljude koje je podizao. Bilo bi nemoguće nabrojiti sve ljude koji su doprinijeli razmišljanju koje odražava ova knjiga. Ona predstavlja ljude koji su svoje službe obavljali sa puno ljubavi: pastore, učitelje, prijatelje, suradnike, članove obitelji; sve one koji su dali svoj doprinos mom razumijevanju što zapravo znači živjeti biblijski.

Želim zahvaliti nekim ljudima koji su značajno sudjelovali i doprinijeli mom životu, mojoj službi i ovoj knjizi. Prije svega mojoj djeci, Justin (9/76), Ethan (9/78), Nicole

(9/81) i Darney (10/85). Pružili ste mi mogućnost da učim i naučili ste me tako mnogo o tome što znači biti roditelj na Božji način. Hvala vam za dar oprostjenja koji ste mi uvijek iznova davali. Hvala vam što ste mi pomogli da uvidim kako su tinejdžerske godine doista godine velikih mogućnosti. Hvala vam što me niste optuživali da više volim svoj "lap-top" nego vas dok sam mnoge noći provodio tipkajući. I na kraju, hvala vam što ste mi dopustili da ispričam priče o našim borbama. One ovoj knjizi daju integritet.

Tedd, siguran sam da nisi svjestan koliko si me učio i savjetovao svih ovih godina. Kada podučavam, gotovo uvijek spominjem tvoje ime, bilo u primjeru, bilo da te citiram. Hvala ti što si me ohrabrio da napišem ovu knjigu.

Ed, Dave i John (učitelji i članovi udruge za kršćansko savjetovanje i obrazovanje), hvala vam što ste mi pomogli da teologiju Pisma primijenim i učinim je djelotvornom u stvarnom životu. Hvala vam i za vaš trajni utjecaj dok zajedno služimo.

Sue, ne mogu ti dovoljno zahvaliti za sate i sate koje si provela u pripremanju materijala za izdavanje i zbog kojih je ova knjiga mnogo bolja. Izuzetno cijenim tvoju sposobnost hvatanja mojih misli na osobito praktičan i jasan način.

Ruth, hvala ti za nebrojene sate zapisivanja. Tvoje dragovoljno zalaganje dalo mi je početni poticaj koji mi je bio toliko potreban.

Jayne, hvala ti što si se predano trudila da se sve ono što sam ja planirao doista i ostvarivalo. Ova je knjiga jedan od plodova tvoje predanosti.

Moja je molitva da ova knjiga da nadu, hrabrost i bolji uvid tisućama roditelja koji ulaze ili se nalaze usred tinejdžerskih godina sa svojom djecom. Neka istine Božje riječi to vrijeme tjeskobnog preživljavanja pretvore u vrijeme iščekivanja i velikih mogućnosti!

PRVI DIO

**ČIŠĆENJE
KRHOTINA**

PRVO POGLAVLJE

Vrijeme velikih mogućnosti ili period preživljavanja?

To je pitanje svuda oko nas na televizijskim programima, u časopisima na policama supermarketa, u lokalnim knjižnicama, na televizijskim i radio tribinama, i da, čak i u brojnim kršćanskim knjigama o obitelji. Roditelji se užasavaju svojih tinejdžera. Čak i kada uživaju u ranim godinama života svog djeteta, sa strahom iščekuju budućnost, bojeći se najgoreg, sa spoznajom da će se za samo nekoliko kratkih godina ovo slatko djetetšce preko noći pretvoriti u čudovište. Oni su čuli dovoljno priča roditelja koji su prošli tom mračnom dolinom tinejdžerskih godina i znaju sve opasnosti koje vrebaju na tom putu. Govore im da očekuju najgore i da budu zahvalni

ako se to ipak ne dogodi i ako oni iz te doline uspiju izaći zdrave pameti i sa svojom obitelji još uvijek na okupu.

Sa ovakvim pogledom na tinejdžerske godine susreo sam se nedavno na jednoj konferenciji za bračne parove. Bio je to u svakom pogledu izuzetan vikend. Poučavanja su bila zanimljiva, uvjerljiva i ohrabrujuća. Hrana i smještaj bili su odlični, a sama konferencija održavala se na prekrasnom mjestu pokraj mora. Na kraju vikenda, stajao sam vani i gledao kako se sunce ljeska na vodi u zaljevu kada sam opazio par koji je sjedio nedaleko od mene. Izgledali su vrlo nesretno.

Bio sam radoznao pa sam ih upitao jesu li uživali u vikendu. Sve je bilo prekrasno, odgovorili su mi. Tada sam glasno primijetio kako ne izgledaju baš sretno. Žena je odgovorila: "Imamo dvoje tinejdžera i ježimo se od povratka kući. Poželjeli smo da ovaj vikend potraje zauvijek!" "Jednostavno morate biti spremni da će tinejdžeri biti buntovni; pa svi smo bili takvi", dodao je njen muž. "To jednostavno treba preživjeti." "Osim toga," uzdahnula je žena, "ne možete raspravljati sa hormonima!"

Otišao sam od njih pod dojmom da nešto vrlo temeljno sasvim pogrešno u načinu našeg razmišljanja o tom periodu života djeteta. Nešto je nasljedno pogrešno u toj kulturološkoj epidemiji straha i cinizma prema našim tinejdžerima. Nešto zbilja nije u redu ako je preživljavanje najvažniji cilj roditelja u tom periodu. Mi trebamo drugu perspektivu. Je li to biblijski pogled na taj period djetetovog života? Vodi li taj pogled biblijskoj strategiji roditeljstva i biblijskoj nadi?

Moramo preispitati što nije u redu sa cinizmom prema tinejdžerima koji je tako karakterističan za našu kulturu.

Biološki pogled na tinejdžere

Vrlo često o tinejdžerima razgovaramo kao da oni nisu ništa drugo nego kolekcija pobješnjelih, buntovnih hormo-

na presvučenih kožom koja se širi. Svoj cilj vidimo u suzdržavanju tih hormona ne bismo li preživjeli dok naš tinejdžer ne napuni dvadesetu. Nedavno mi je jedna majka sva sretna rekla kako je njen sin upravo navršio dvadeset godina takvim tonom kao da je upravo kroz nekakva magična vrata iz opasne zone ušao u zonu sigurnosti. Rekla je: “Uspjeli smo!”

Takav mentalitet preživljavanja otkriva svo siromaštvo tog pogleda na tinejdžere. Mnogi roditelji koji samnom razgovaraju o svojim tinejdžerima govore bez imalo nade; oni ih vide kao žrtve hormona koji ih navode da čine ludosti. Iako oni to nikada neće reći, praktična teologija koja se iza toga krije je ta da se istine iz Pisma, snaga Evanđelja, biblijska komunikacija i pobožan međuljudski odnos, ne mogu nositi sa tinejdžerskim godinama. Da, mi vjerujemo da je Božja riječ snažna i djelotvorna - osim ako je neka jadna duša pokušava primijeniti na djetetu između trinaeste i devetnaeste godine života! Sada čak imamo i kategoriju djece koju svrstavamo u pred-tinejdžere. To su godine kada se čudovišne karakteristike tinejdžera tek počinju razvijati i pokazivati svoje ružne obrise.

Jesmo li zadovoljni pogledom na tinejdžere koji kaže da su oni, zbog značajnih bioloških promjena koje se u njima događaju, potpuno nedostupni? Slažemo li se sa hormonalnim pogledom na tinejdžere, koji ih svodi na žrtve bioloških sila, i oslobađa svake odgovornosti za njihove odabire i djelovanja? Želimo li mi doista stav o tinejdžerima koji će nas navesti da vjerujemo u to da istine koje daju nadu i život svakome koji vjeruje, ne mogu dodirnuti tinejdžere? Mi ne možemo zadržati izvornu vjeru u snagu Evanđelja ako i dalje vjerujemo cinizmu koji naša kultura gaji prema tinejdžerima.

Osobite žrtve i patnja?

U 2 Timoteju 2,22, Pavao opominje Timoteja da “ bježi od mladenačkih strasti!”. Ova zanimljiva kratka rečenica

poziva nas da budemo uravnoteženi u svom načinu razmišljanja o tinejdžerima i u načinu na koji definiramo taj period života. S jedne strane, Biblija nas izaziva da ne budemo naivni u pogledu tog perioda života. Postoje požude koje osobito muče mlade ljude, napasti koje su izuzetno snažne. Sa njima se treba suočiti. Pismo nas odlučno savjetuje da budemo spremni, da planiramo, da se pitamo: “Koje to zle želje opsjedaju osobu u tom periodu života?”

Istovremeno, Pavao koristi izraz “mladenačke”, jer svaka faza života ima neke osobite napasti. Napasti kojima su izloženi mali dječak, mladić i starac nisu identične. Napasti kojima je izložen tinejdžer nisu posebno opasne niti ozbiljne. Svaki čovjek u svakom periodu svog života, ako želi ugoditi Bogu, mora paziti, moliti, biti čvrst i boriti se da ne padne u napast. Tinejdžeri su pozvani čuvati se napasti koje su karakteristične za mladost, dok je starija osoba pozvana čuvati se napasti koje su karakteristične za njezino doba života. Svaka osoba, bez obzira na svoju životnu dob, mora svaku fazu borbe prihvatiti kao kršćanin koji živi u palom svijetu.

Biološka borba ili borba srca?

Ulomak iz 2 Timoteju koristan je i zbog načina na koji locira i definira mladenačke borbe. U životima mladih ljudi doista bijesni borba, ali to nije biološka borba. To je jedna intenzivna duhovna borba, borba srca. Upravo nas na to Pavao upozorava i želi nas učiniti svjesnima te činjenice kada opominje Timoteja da ne dopusti da njegovo srce bude kontrolirano zlim željama. Ova borba nije karakteristična samo za tinejdžere. U tinejdžerskim godinama ona ima jedan određeni oblik, ali to je zapravo borba svakog grešnika.

Sklonost svakog grešnika, bez obzira na njegovu životnu dob, Pavao je dobro definirao u Rimljanima 1,25, a to je ta sklonost da se služenje i štovanje Stvoritelja zamijeni

služenjem i štovanjem stvorenja. Da, ta sklonost prisutna je u životu tinejdžera koji zanemaruje svoja uvjerenja kako bi pridobio odobravanje svojih prijatelja, ali isto je tako snažno prisutna u životu odrasle osobe koja zanemaruje obitelj i duhovne prioritete zbog profesionalnog uspjeha. Ta borba, onako kako ju Pavao razumije, borba je srca i dramatično je važna jer ono što kontrolira srce usmjerava i život.

Ima nekih vrlo značajnih napasti srca koje vrebaju na tinejdžere pozivajući ih da vjeruju da bez nekih dimenzija stvorenja život jednostavno nije moguć. To su glasovi koji ih navode da vjeruju da se identitet, smisao i svrha mogu naći u stvorenju umjesto u Stvoritelju. To su zapravo sukobi koji mijenjaju živote tinejdžera. Nemojmo ih izbjegavati ili propuštati zbog svojih biološki orijentiranih strahova i svog mentaliteta pukog preživljavanja. Mi moramo vjerovati da je Isus došao da svaki od nas bude slobodan od želja naše grešne naravi kako bi mogao služiti njemu i samo njemu. To uključuje i naše tinejdžere.

Borbe roditelja

U zbrci tinejdžerskih godina ne radi se samo o stavovima i postupcima tinejdžera, već i o razmišljanjima, željama, stavovima i postupcima roditelja. Tinejdžerske godine teško padaju nama odraslima jer smo tada skloni izraziti ono što je najgore u nama. Baš u tim godina roditelji sami sebe zatiču kako govore stvari koje nikada nisu mislili da će reći. Roditelji odjednom reagiraju optužbama, manipuliraju osjećajima krivice, ultimatumima, reagirajući razinom srdžbe za koju nisu ni mislili da je moguća. Upravo u tim godinama roditelji se bore sa nelagodom što uopće imaju neku vezu sa tim tinejdžerom koji je nekada, kao dijete, bio nepresušan izvor njihovog ponosa i radosti.

Za nas je od vitalne važnosti priznati da borbe tinejdžerskih godina nisu samo borbe zbog njihove biologije i nji-

hove buntovnosti. Te su godine za nas teške jer otkrivaju loše misli i želje naših vlastitih srca. Postoji jedan princip koji ovdje moramo prepoznati. Moja bi majka to ovako kazala: “Kada se čovjek napije iz njega izlazi ono što je oduvijek tamo.” Zato su te godine za nas teške, one skidaju zastor i razotkrivaju nas. Zato su kušnje tako teške pa ipak tako korisne u Božjim rukama. Mi se nećemo radikalno promijeniti u trenutku kušnje. Ne, ali kušnja će otkriti ono što smo oduvijek bili. Kušnje nam otkrivaju stvari za koje bi inače ostali slijepi. Između ostaloga, tinejdžerske godine otkrivaju našu samopravednost, našu nestrpljivost, naše neopraštanje, naš nedostatak požrtvovne ljubavi i našu težnju za komforom i lagodnošću.

Zašto propuštamo prilike?

Nedavno sam sjedio u svom uredu sa ocem koji je bio tako ljut na svog sina da se svim silama morao truditi da ostane pristojan i uljudan. On nije uočavao velike duhovne potrebe svog sina i svoj jedinstveni Bogom dani položaj koji mu omogućava da te potrebe susretne. U njihovom odnosu nije bilo blagosti; nije bilo čak ni uljudnosti. Bila je to samo napeta distanciranost. U jednom trenutku otac je ustao kako bi sa sinom razgovarao o njegovim ocjenama. Otišao je do stolca na kojem je sjedio sin i gurnuo mu svjedodžbu pod nos govoreći: “Kako mi možeš učiniti ovako nešto nakon svega što sam ja učinio za tebe!” Za njega, loše su ocjene bile osobna uvreda. On je bio uvjeren da je to jednostavno nedopustivo. On je svoje učinio; sada je bio red na sinu da i on učini ono što je njegov dio. Otac je bio strašno ljut na svog sina, ali ne zato što je on sagriješio protiv Boga. On je bio ljut jer je njegov sin, njemu kao ocu oduzeo nešto što je njemu bilo neizrecivo vrijedno: njegovu reputaciju uspješnog kršćanskog oca, poštovanje koje je mislio da zaslužuje i lagodan život na koji je računao da će postići kada djeca jednom odrastu.

Tu nije bilo stava o služenju tom djetetu, niti osjećaja za prigodu koja se ukazala, nikakve želje da on bude dio onog što Bog čini u životu njegovog sina. Umjesto toga, on je bio ispunjen sržbom koju opisuje Jakov u četvrtom poglavlju drugom stihu: “Želite i nemate!”

Kulturološki cinizam o kojem smo govorili temelji se na tome što mi mislimo da tinejdžeri jesu i što mi mislimo da se njima događa. Mi smo skloni vjerovati da ne možemo učiniti ništa značajno kako bi te godine učinili produktivnijima. Umjesto toga, naša nam kultura govori da se moramo oboruzati pozitivnim strategijama za opstanak koji će sačuvati zdrav razum roditelja i stabilnost braka, a istovremeno koliko je to moguće tinejdžera držati što dalje od samo-destruktivnih aktivnosti.

Ipak, moje je iskustvo, kada roditelji počnu prepoznati, priznavati postojanje i odvrćati se od vlastitih krivih stavova svojih srca i loših postupaka koji iz toga proizlaze, rezultat je značajna razlika u odnosu sa njihovim tinejdžerom i u načinu na koji gledaju na borbe tinejdžerskih godina. Kada sa zabrinutošću gledamo u tinejdžerske godine, mi ne gledamo samo svoju djecu, već trebamo gledati i sebe. Roditelji koji su u poniznosti spremni mijenjati sebe samim time sebe stavljaju u položaj da mogu biti Božji instrumenti za promjene.

Bolji način

Za nas je vrijeme da odbacimo cjelokupni cinični stav naše kulture s obzirom na adolescenciju. Umjesto da to budu godine nekontroliranih i neproduktivnih borbi, neka to budu godine nevjerojatnih mogućnosti.

To je zlatno doba roditeljstva, kada počinjete žeti sve ono što ste sijali u živote svoje djece, kada možete pomoći svom tinejdžeru da istinu pretoči u život, pripremajući ga da kao odrasla osoba može živjeti plodonosan život koji će častiti Boga.

To su godine dubokih misli i teških pitanja, godine prekrasnih razgovora kakve prije nikada niste mogli voditi. To su godine promašaja i borbi koje će istinski razotkriti srce vašeg tinejdžera. To su godine svakodnevnog služenja i velikih mogućnosti.

To nisu godine koje tek treba preživjeti! Njima naprotiv treba pristupiti sa nadom i osjećajem za osobitu misiju. Gotovo svaki dan pruža vam se nova mogućnost da u život svog tinejdžera uđete pružajući mu pomoć, nadu i istinu. Ne bismo se smjeli zadovoljiti distanciranim odnosom koji svakim danom postaje sve hladniji. To je vrijeme da se sa našom djecom povežemo kao nikada prije. To su godine velikih mogućnosti.

O tome govori ova knjiga. Ovo je knjiga mogućnosti i nade. Vrijeme je da izađemo iz svojih bunkera cinizma i straha na svijetlo, ispitujući plan koji Bog ima za nas dok odgajamo svog tinejdžera. Ovo je knjiga o aktivnostima, ciljevima i praktičnim strategijama. Ovo je knjiga koja vjeruje da se istine Pisma mogu jednako snažno primijeniti u životima tinejdžera kao i u životu bilo koga drugog.

Istovremeno, ova knjiga neće biti naivna. Tinejdžerske godine često su kataklizmičke godine sukoba, borbi i tuga. To su godine sasvim novih napasti, kušnji i testiranja. Ali upravo te borbe, sukobi i kušnje stvaraju takve nevjerovatne odgojne mogućnosti.

Prepoznati Božji trenutak promjene

Bilo je to jednog utorka, hladne zimske večeri. Čitav sam dan imao savjetodavne sastanke, a uvečer sam tri sata podučavao. Vozio sam kući oko deset uvečer, maštajući kako ću se bar jedan sat prije nego odem u krevet jednostavno opustiti. Potajno sam se nadao da je čitava obitelj iz nekog čudnog razloga otišla na spavanje već u devet. Ili, ako već nisu otišli na spavanje, nadao sam se da će nekako

instinktivno znati da sam jako umoran i da ne želim da mi sada smetaju. Racionalizirao sam sam sebi kako sam vjerno služio Bogu čitav dan. Jasno da će se i Bog složiti kako imam pravo na trenutak isključiti se iz života! Sanjario sam o praznom dnevnom boravku, dobro rashlađenoj Coca-coli, novinama i daljinskom upravljaču. Bio sam sasvim iscrpljen i imao sam pravo opustiti se. (Iz svega ovog možete vidjeti da sam se približavao kući sa “nesebičnim” stavom Božjeg sluga!)

Tiho sam otvorio vrata uzaludno se nadajući da se mogu neopaženo ušuljati. Svjetlo je u dnevnoj sobi bilo ugašeno i bila je tišina. Bio sam ispunjen nadom. Možda će se moji snovi ostvariti; večer opuštanja samo za sebe! Zakoračio sam jednom nogom u kuću kada sam začuo srditi glas. Moji su se planovi rasplinuli! Poželio sam jednostavno praviti se kao da nisam ništa čuo. To je bio Ethanov glas, naš sin tinejdžer. Moje razočaranje uskoro je ustupilo mjesto srdžbi. Želio sam ga zgrabiti i reći mu: “Zar tebe nije briga kakav sam dan imao? Zar ti ne mariš što padam s nogu od umora? Posljednja stvar koju sada treba je rješavati tvoje probleme. Ovaj ćeš puta to sam morati riješiti. Želio bih da bar jednom možeš misliti na nekog drugog osim na sebe. Ja radim i trudim se za tebe i to mi je hvala. Ne možeš me ni jednu večer ostaviti na miru!”

Sve je ovo bjesnjelo u meni, ali nisam rekao ni riječi. Slušao sam Ethana dok je izlijevao svoje pritužbe. Bio je strašno ljut na svog starijeg brata. Mrzio je činjenicu da ima starijeg brata koji, čini se, ne radi baš ništa osim što “uništava njegov život”. Deset je bilo prošlo. Problem koji je sve ovo potaknuo bila je beznačajna glupost. Bio sam na kušnji da mu kažem da se sredi i da to riješi, ali nešto drugo me zaintrigiralo. To je bio jedan od onih neočekivanih trenutaka i prigoda, naoko stereotipan, ali trenutak kojeg je suvereni Bog pun ljubavi odlučio iskoristiti kako bi razotkrio srce mog tinejdžera. Bilo je to više od običnog trenutka između Ethana i tate. To je bio Božji trenutak, dinami-

čni trenutak otkupljenja u kome je Bog nastavljao svoje djelo spasenja koje je započeo godinama prije u životu mog sina. Jedino pitanje koje se tu nametalo bilo je, hoću li ja slijediti Božji plan ili moj vlastiti. Hoću li u tom trenutku vjerovati Evanđelje, vjerovati Bogu da će mi On dati ono što mi je potrebno da mogu učiniti ono na što me On poziva da učinim u životu svog sina?

Zamolio sam Ethana da sjedne sa mnom za stol u blagovaoni i da mi kaže što se dogodilo. On je bio povrijeđen i srdit. Njegovo je srce bilo eksponirano. Porazgovarali smo o njegovoj srdžbi i tada je postao spreman slušati. Beznačajna glupost sa njegovim bratom otvorila nam je vrata za razgovor o stvarima koje su bile daleko od beznačajnih. Bog mi je dao snagu i strpljenje. Moja je usta ispunio pravim riječima koje sam mu mogao reći. Te noći Ethan je sebe vidio na jedan potpuno novi način i mogao je priznati stvari koji prije nije ni zapažao.

Bilo je gotovo ponoć kada sam Ethanu rekao “laku noć”. Zagrlili smo se i otišli na spavanje. Ono što se u početku činilo iritirajućim trenutkom i problemom izazvanim beznačajnom glupošću, zapravo je bila predivna mogućnost služenja, određena Božjom ljubavlju. Postalo je nevjerovatno jasno da Bog nije djelovao samo da promijeni Ethana; On je želio promijeniti i mene. Te je večeri bila otkrivena sebičnost mog vlastitog srca, ista sebičnost koja roditelje navodi da se srdito otresaju na svoje tinejdžere koji ih toliko trebaju. Moja potreba za Kristom također je bila razotkrivena. Nije bilo moguće da ja funkcioniram kao njegov instrument bez njegove snage.

Mali trenuci, važan posao

Ovaj trenutak o kojem sam pisao, odabrao sam jer je bio jedan od onih trenutaka koji se događaju ne samo svakodnevno, već mnogo puta na dan. Svaki takav trenutak prepun je mogućnosti. Mnogo je više takvih trenutaka

zbog kojih osjećamo pritisak u doba adolescencije, nego onih doista dramatičnih, poput trudnoće, droge ili nasilja. Nitko od nas nije stalno u trenucima značajnih životnih odluka; takvih u životu nema tako mnogo. Ne, mi živimo u prilično predvidivoj svakodnevicu bez naročitih uzbuđenja. I zato naše tinejdžere trebamo gledati očima potencijalnih mogućnosti umjesto sa strahom i užasom.

Svađa zbog posljednjeg modnog hita, plač jer se nema što obući pola sata prije polaska u školu, izvještaj o ocjenama zgužvan u trapericama među prljavom odjećom, namrgođeno lice zbog roditeljskog “ne”, treća ogrebotina na autu u jednom mjesecu, stalno izražavanje nezadovoljstva, izjave poput: “... svi mogu ići samo ja imam roditelje koji to ne dopuštaju ... koji me tjeraju da ...”, sve to treba gledati kao nešto više od puste gnjavaže koja stoji na putu inače ugodnom i normalnom životu. To su trenuci zbog kojih je Bog dao roditelje. Vi ste Božji agenti na straži. Dan vam je neobično važan posao. Vi ste instrument u Božjim rukama koji će pomoći u pripremi dok to dijete čini konačne korake iz svog doma u Božji svijet. Ti trenuci vaš život čine vrijednim življenja. Time doprinosite neusporedivo više nego bila kakvom karijerom ili financijskim pothvatom.

Prepoznati priliku

Što sam više živio sa svojim tinejdžerima, promatrao društvo u kojem su se kretali i razgovarao sa roditeljima drugih tinejdžera, sve sam više bio uvjeren da je to doista vrijeme neograničenih mogućnosti. U tom delikatnom, zastrašujućem, čudnom i promjenljivom periodu razvoja razotkrivaju se toliki problemi, i baš to čini to vrijeme tako kratim nevjerojatnim mogućnostima. To zasigurno nije vrijeme da se potraži sklonište! To nije vrijeme u kome ćemo sa užasom iščekivati najgori mogući scenarij potpunog kaosa u našem domu. To nikako nije vrijeme kada ćemo prihvatiti, od našeg kulturnog društva nametnut, “genera-

cijski jaz”. To je vrijeme kada ćemo se upustiti u borbu i približiti svom tinejdžeru. To je vrijeme angažiranja, interakcije, razgovora i predanog odnosa. To nije vrijeme u kome ćemo dopustiti našem tinejdžeru da skriva svoje sumnje, strahove i pogreške, već vrijeme u kome ćemo poticati na ljubav, ohrabrivati, podučavati, opraštati, priznavati i prihvaćati. To je jednostavno predivno vrijeme.

Dok ovo pišem, moja supruga i ja imamo tri tinejdžera. Nikada nismo bili više svjesni svog životnog poziva. Smijali smo se, plakali, razgovarali i molili sa našim tinejdžerima. Borili smo se za njih i sa njima. I na pogreške i na kušnje gledali smo kao na mogućnosti. Nismo uvijek postupali u vjeri, i trebali smo priznavati vlastiti grijeh, no složili smo se jedni sa drugima da je to prelijepo razdoblje obiteljskog života. Sretni smo što radimo to što radimo. Vidi-mo Božju slavu čak i usred naših nedjelotvornih pokušaja i slabe vjere.

Postoje troja osnovna vrata mogućnosti kroz koja može proći svaki roditelj koji ima tinejdžera. Svaki od tih problema postaje sredstvom koje će tinejdžeru pomoći da istine kojima je bio izložen godinama, može sprovesti u život. Tri osnova problema tinejdžera, nesigurnost, buntovništvo i širenje vidika, zapravo su vrata koja otvara Bog kao mogućnosti u kojima roditelji imaju jedinstveni pristup središnjim problemima u životima svojih tinejdžera.

Nesigurnost tinejdžera

Tinejdžeri su nesigurni ljudi! Tinejdžer koji se za doručkom čini sasvim siguran u sebe, do večere može biti sasvim rastrojena osoba. Tinejdžeru koji na spavanje odlazi uvjeren da izgleda sasvim u redu, ujutro će biti dovoljan samo jedan pogled da panično zaključi kako mu je glava prevelika u odnosu na tijelo. Tinejdžer koji je siguran u sebe jer misli da je konačno savladao dovoljno pravila da ga se može smatrati normalnim ljudskim bićem, bit će uvje-

ren kako je nepopravljivi društveni otpad samo zbog jednog neugodnog trenutka na nekoj zabavi.

Naš sin Ethan imao je petnaest godina kada je jedno poslijepodne ušao u kuću očigledno obeshrabren. Pitao sam ga što nije u redu. Rekao mi je da mu se ljudi svaki dan rugaju kada ide ili kad se vraća iz škole. Rekao je: "Vidim kako me gledaju, razgovaraju i smiju se." To je bilo vrlo teško vrijeme za njega. Vrlo naglo je rastao. Bio je nesiguran u sebe, svoje tijelo i svoj izgled. Bio je u tom zbrkanom razdoblju, niti dječak, niti muškarac, a svoju je nesigurnost projicirao u sve oko sebe. To vrijeme njegove tjelesne nesigurnosti pribavilo nam je mnoge mogućnosti slušanja, iskazivanja ljubavi, ohrabivanja i primjenu Evanđelja.

To je razdoblje u kojem je tinejdžer preplavljen pitanjima. Tko sam ja? Kako izgledam? Zašto je život tako zbrkan? Hoću li ikada usvojiti sva pravila? Što je dobro, a što je loše? Tko je u pravu, a tko u krivu? Što se događa mom tijelu? Što ću sa svojim životom? Hoću li biti uspješan ili gubitnik? Sviđam li se ja ljudima? Jesam li normalan? Je li moja obitelj normalna? Je li Bog stvaran?

Svijet vanjštine, svijet međuljudskih odnosa, svijet ideja, svijet odgovornosti i svijet budućnosti, sve je to za tinejdžera zastrašujuće i stalan izvor nesigurnosti. Ta realnost čini to vrijeme periodom mogućnosti. Usred ovih teških pitanja može se razgovarati o značajnim biblijskim temama poput doktrine o stvaranju, strahu od čovjeka, Božjem suverenitetu, naravi istine, Kristovom identitetu, o duhovnoj borbi i napastima, i to su samo neke od tema. U kontekstu dnevnih nesigurnosti mi imamo mogućnost pomoći tinejdžeru da za njega pojmovna teologija postane djelotvorna teologija koja će oblikovati njegov život.

Svako od ovih pitanja pruža mogućnost za razgovor, testiranje, iskustvo, primjenu i usvajanje važnih biblijskih istina.

Buntovništvo tinejdžera

Priče o neugodnom i šokantnom buntovništvu, jedan su od razloga da se roditelji boje tinejdžerskih godina. Sama pomisao da će se nekoć drago dijete pretvoriti u vođu nasilničke bande koja hara susjedstvom, postaje najgora noćna mora roditelja. Moramo iznova ispitati svoja očekivanja u odnosu na to buntovništvo. Istovremeno moramo znati da je to vrijeme kada djeca vrše pritisak na granice koje su im postavljene, kada su napasti mnogobrojne i kada pritisak društva baš ne ohrabruje na ispravno ponašanje.

Jedan takav zastrašujući poziv dobili smo jedne nedjelje poslije podne. Bila je to jedna majka iz naše crkve koja nam je saopćila da naš sin nije proveo noć u njihovoj kući sa njihovim sinom. Također nam je kazala kako je tražio od njenog sina da laže za njega, ali njegova ga je nečista savjest ponukala da sve prizna majci i zatraži pomoć. Tako je ona nazvala nas. Bili smo uplašeni i razočarani. Za trenutak prepustili smo se najgorim mogućim scenarijima. Koliko još laži ima u čitavoj priči? Živimo li mi sa sinom kojeg ne poznajemo? U isto vrijeme bilo smo duboko zahvalni za Božje spasonosno milosrđe. Ispitali smo svog sina i on je priznao. Bio je to ključni trenutak u kome je on trebao odabrati kome će služiti. Izašli smo iz sobe sa zahvalnošću što se dogodilo nešto što smo se nadali da nam se nikada neće dogoditi, znajući da je i to dio Božjeg milosrdnog plana.

Postoje želje koje tinejdžere čine osobito podložnima toj napasti da se jednostavno pobune: želja da bude neovisan i da misli sam za sebe, želja za slobodom, želja da se isproba štošta novo, želja da se ispitaju ustaljene granice, želja za kontrolom, želja da donosi vlastite odluke, želja da bude drugačiji, želja za pripadnošću i želja za prihvaćenošću. Te želje, uz mnoštvo drugih, gonjene su autonomnošću i ego-centričnošću ljudske grešne naravi i zasigurno mogu tinejdžera navesti da skrene s puta.

Istovremeno, upravo te borbe između pobune i pokoravanja postaju kontekst za cijeli jedan set kritičnih biblijskih tema o kojima se tim povodom može razgovarati, primjenjivati i usvajati. Biblijske istine koje se tiču autoriteta, sjetve i žetve, naravi istine i zabluda, mudrosti i ludosti, zakona i milosti, priznanja, pokajanja, oprostjenja te narav i funkcija srca, sve dolaze na red usred tih kritičnih trenutaka pokoravanja i buntovništva. Roditelji koji drže oči otvorene za mogućnosti imat će mnogo, mnogo prilika otvoreno se suočiti sa središnjim temama biblijske vjere u životu svog tinejdžera.

Širenje vidika tinejdžera

Jedna od zastrašujućih stvari za roditelje i izvor nesigurnosti za tinejdžere, je naglo eksplozivno širenje vidika tinejdžera. Odjednom svijet se čini nevjerojatno velikim. Ovaj dječčić i djevojčica koji su se satima igrali u dvorištu odjednom odlaze kilometrima daleko na nova odredišta, u susret novim iskustvima i novim prijateljima.

Taj svijet tinejdžerima nije uvijek uzbudljiv. Ponekad se čini strašnim i preplavljujućim. Ima trenutaka kada tinejdžer uživa u radostima otkrivanja, ali ima i perioda kada se srami i izbjegava. Ponekad uživa biti tinejdžer, da bi zatim ostao uplašen pred novim očekivanjima koja ga pritišću.

Širenje vidika je nezaustavljivi proces. To je svijet novih prijatelja, novih odredišta, novih prilika i odgovornosti, novih misli, novih planova, novih sloboda, novih iskustvenja, novih osjećaja, novih iskustava i novih otkrića. Sve radosti i nesigurnosti tog odjednom velikog svijeta pružaju prilike da svom tinejdžeru pomognete da uistinu može razumjeti i osobno usvojiti temeljne istine. To uključuje i Božji suverenitet i njegovu providnost, Božju sveprisutnu pomoć, narav biblijskih odnosa, duhovnu borbu, disciplinu, samo-kontrolu, zadovoljstvo, vjernost, povjerenje, na-

rav Kristovog tijela, svijet, tjelesnost, đavola, princip odgovornog ponašanja i suočavanja sa posljedicama, biblijske prioritete, otkrivanje i služenje duhovnim darovima i mnoge druge biblijske istine i principe. Ovo je podugačka lista! Ali ovo širenje vidika pribavlja odlične prilike roditeljima da svog tinejdžera pripreme za djelotvoran i plodonosan život u Božjem svijetu.

Odbacivanje cinizma

Najbolje mjesto na kome možemo početi graditi biblijsko razumijevanje odgoja naših tinejdžera je mjesto odbacivanja tame, cinizma koji nam usađuje naša kultura. Da, tinejdžerske godine, godine su promjena, nesigurnosti i zbunjenosti, ali upravo te stvari Bog koristi da donese istinu na svijetlo u očima svoje djece. Ako želimo biti njegovi instrumenti, moramo se suočiti sa vlastitom idolatrijom i iznositi zdravu biblijsku vjeru u svakom teškom trenutku, vjeru koja zna da Bog vlada nad svim stvarima za naše dobro, da je On sveprisutna pomoć u svakoj nevolji, da je On na djelu u svakoj situaciji i postiže svoju otkupiteljsku svrhu i da je njegova riječ moćna, aktivna i djelotvorna.

Mi ne želimo da nas nesigurnost, buntovništvo i širenje vidika naših tinejdžera potjeraju u bunkere u kojima ćemo tek preživljavati. Mi ćemo se radije odazvati na Pavlov poziv Timoteju, da sudjelujemo u Božjem planu kojeg ima za naše tinejdžere. "Propovijedaj riječ - bilo da im je zgodno, bilo nezgodno - kori, prijeti, opominji u svoj strpljivosti i svakoj vrsti pouke." (2 Timoteju 4,2) Tim važnim godinama želimo pristupiti s nadom; ne sa nadom u naše tinejdžere niti sa nadom u sebe, već s nadom u Boga da može i hoće učiniti mnogo više od onog što možemo tražiti ili zamisliti, dok iskorištavamo prigode koje On stavlja na naš put. Želimo tim godinama pristupiti sa osjećajem svrhe i poziva. Kada vas ljudi pitaju što radite, recite: "Ja sam roditelj tinejdžera. To je najvažniji posao koji sam ikada imao. Sve

drugo što u životu radim, manje je važno.” Zatim recite: “Znate, nikada nisam imao posao koji je tako uzbudljiv! Nikada nisam imao posao tako pun nevjerojatnih mogućnosti. Svaki dan me trebaju. Svaki dan radim stvari koje su važne, vrijedne i trajne. Ne bih se ovog posla ni za što odrekao!”

DRUGO POGLAVLJE

Čiji idoli stoje na putu?

Želimo li biti djelotvorni za Krista u životima svojih tinejdžera, važno je da budemo iskreni o vlastitim idolima - stvarima u kojima smo skloni zamijeniti štovanje i služenje Stvoritelju za štovanje i služenje stvorenja. Prečesto, kada želimo razumjeti borbe adolescentnog razdoblja, gledamo samo tinejdžere i njihove probleme. Zapravo je to vrijeme kada trebamo pogledati u sebe i pitati se: "Što zbilja vlada u mom srcu?" Svaki će kršćanski roditelj zasigurno spontano dati ispravan teološki odgovor. Ta mi smo Božja djeca. On vlada našim srcima. Vlada li? Ovo nije teološko potvrđivanje, već naše svakodnevno štovanje. I to upravo tamo gdje teorija susreće praksu - u spavaćim sobama, dnevnim sobama, kuhinjama i hodnicima života - što doista kontrolira našim srcima?

Počnite sa vlastitim srcem

Gubljenje je vremena ako kao roditelji razmišljamo o strategijama odgoja tinejdžera, a da prethodno nismo preispitali sebe. Ako naša srca kontrolira bilo što drugo osim Boga, mi te dragocjene odgojne mogućosti tinejdžerskih godina uopće nećemo uočavati kao mogućnosti. Upravo suprotno, one će biti stalna bujica dosadnih prepirki koje izaziva nevjerojatno ego-centrična osoba koja nije ni odrasla ni dijete, ali koja ima neobjašnjivu moć da od sasvim nevažnih trenutaka u životu učini potpuni kaos. Taj cinizam prema tinejdžerima koji diktira naša kultura, ne samo da otkriva nešto o tome kakvi su tinejdžeri, već govori i to kakvi smo mi kao roditelji. Naša nas srca čine slijepima za prilike koje nam se pružaju u vrijeme tinejdžerskih godina.

Ovdje ima jedan važan princip koji se provlači kroz Pismo, ali je najjasnije izrečen u Ezekielu 14:4: “Zato im reci: Ovako govori Jahve Gospod: Tko god iz doma Izraelova nosi u srcu kumire i upire oči u ono što ga na grijeh potiče, a dolazi k proroku, ja, Jahve, odgovorit ću mu prema mnoštvu njegovih kumira ...”

Dopustite da svojim riječima izgovorim ovaj ulomak. Vođe Izraela došli su k Bogu da bi čuli riječi koje On za njih ima, ali kada su došli, Bog je vidio da su njihova srca zarobljena idolima. I zato Bog govori: “Zbog idola u vašim srcima, jedina stvar o kojoj vam želim govoriti je vaša idolatrija.” Zašto? Ima jedna fraza koja ovo objašnjava. Bog kaže, kada čovjek u svom srcu ima idola, on tada također “upire oči u ono što ga na grijeh potiče ...”. Princip koji ovdje otkrivamo je princip neizbježnog utjecaja. Ono što kontrolira moje srce kontrolirat će i moj život. Idol u srcu uvijek će pred moje oči postavljati kamen spoticanja ono što će me navoditi na grijeh.

Zamislite da ste svoju ruku sa blago razmaknutim prstima stavili pred oči. Kada pokušate gledati kroz prste, vaš je pogled blokiran, ograničen. Sve dok vam je šaka pred

očima, bez obzira na koju stranu gledate, vaš je pogled određen prstima vaše šake. Isto je i sa idolom koji je u mom srcu. On će u mom životu stalno vršiti neizbježan utjecaj. Gdje god idem, što god radim, idol utječe na ono što radim i kako to radim. To je razlog zbog kojeg Bog kaže: “Nema smisla da ti govorim o bilo čemu drugom, jer bez obzira što ću reći, i to će nekako biti upotrijebljeno u službi idolu koji vlada tvojim srcem. Zbog toga, prije svega se želim suočiti sa tvojom idolatrijom. To je moj prioritet.”

Mi ne možemo ignorirati ovaj središnji problem. Duboko sam uvjeren da su nas naši idoli naveli da u dobrim prilikama vidimo samo kušnju i da zato reagiramo teškim riječima, prijetnjama, optužbama i osuđivanjem prema našim tinejdžerima i da se prema njima ponašamo netolerantno i u srdžbi. Dok nas Bog poziva da ljubimo, prihvaćamo, opraštamo i služimo, mi često jedva uspijevamo biti pristojni.

Pogledajmo neke tipične idole roditelja i načine na koje oni oblikuju naše reakcije prema našim tinejdžerima.

Idol konformizma

Svi mi potajno želimo da život bude poput mjesta na kojem želimo provesti godišnji odmor. To je mjesto na kojem vas služe. Vaše potrebe su na prvom mjestu, a radite samo ono što želite i kada želite. Jedini zahtjevi s kojima se suočavate na godišnjem odmoru su oni koje si sami postavljate. Godišnji odmor je mjesto na kojem imate snažan osjećaj da imate na to pravo. Platili ste i imate pravo za taj novac nešto i očekivati. Bojim se da mnogi od nas žive za komfor i pravo na nj i taj mentalitet unosimo u naš odgoj. Mi racionaliziramo kako imamo pravo na tišinu, sklad, mir i poštovanje i ljutito reagiramo kada to ne dobivamo.

Pismo nas upozorava da život nije ni sličan godišnjem odmoru. Život je rat. To jasno dolazi do izražaja upravo u tinejdžerskim godinama. Kad su moji tinejdžeri napuštali

naš dom mnogo sam im puta govorio: “Tamo vani vodi se rat; borbe se vode na polju vašeg srca. Borba je borba za kontrolu nad vašom dušom.” Zbrka, kaos i nemir tinejdžerskih godina nisu samo rezultat značajnih bioloških promjena koje se događaju, već i dramatične duhovne borbe koja se istovremeno vodi.

Roditelji koji zahtijevaju komfor, lagodu, ujednačeni ritam, mir, prostor, tišinu i sklad, neće baš biti najbolje opremljeni za taj rat. U njihovim očima tinejdžeri će poprimiti izgled neprijatelja. Oni će se početi boriti *protiv* njih umjesto *za* njih, ili što je još gore, postat će skloni zaboraviti pravu narav te borbe i identitet stvarnog neprijatelja. Oni će djelovati iz frustrirajuće želje, činiti i govoriti stvari zbog kojih će poslije žaliti i neće biti djelotvorni niti plodonosni u tim strateškim trenucima službe koju im je Bog povjerio.

Idol poštovanja

Jedan je otac nogama izgazio sve CD-e svoje kćeri. Svake ju je večeri zaključavao u sobu, a njezine je grijehe javno iznosio pred čitavom crkvom na molitvenim sastancima. Ošamario ju je pred njezinim prijateljima, gnjavio i ponižavao ne bi li se pokorila. Nikada nije propuštao spomenuti joj kako je on sam bio uzoran tinejdžer. Kad je bio u mom uredu, sa mnogo energije i odlučnosti rekao mi je: “Natjerat ću je da me poštuje pa makar to bilo posljednje što ću ikada učiniti!”

Poštovanje je vladalo njegovim srcem. Bio je uvjeren da mu to pripada. I tako je svaki problem postao problem poštovanja, odnosno nepoštovanja. Vidio je nepoštovanje tamo gdje ga uopće nije bilo. Život se svodio na niz provjera i testova na kojima svojoj kćeri nikada nije dao više od jedinice. Na cjelokupni razvoj svoje kćeri, njezinu nesigurnost i čudno ponašanje gledao je kao na osobne uvrede. U njegovom razmišljanju nije bilo vertikalne, duhovne di-

menzije. On na svoju kćer nije gledao u okvirima njenog odnosa sa Bogom, već samo njenog odnosa sa njime. Sebe nije vidio kao nekoga tko će je voditi u spasonosnom Božjem strahu. Njegovo je srce bilo gonjeno jednim ciljem - da se ona boji *njega* i da mu oda poštovanje koje je mislio da zaslužuje.

Je li poštovanje dobra stvar? Naravno! Je li to nešto što roditelji trebaju ugrađivati u svoju djecu? Da! Ali to ne može biti nešto što će kontrolirati moje srce ili me navoditi da shvaćam osobno ono što nije osobno, jer ću zbog toga izgubiti perspektivu svoje Bogom dane uloge i borit ću se i tražiti nešto što samo Bog može proizvesti.

Nažalost, oči tog oca bile su slijepe za boga koji je njime upravljao kao i za činjenicu da u svom pohodu da zadobije poštovanje, on zapravo kod svoje kćeri ohrabruje upravo suprotnu reakciju.

Idol zahvalnosti

Svi smo iskusili periode kada su iz škole dolazili pozivi. Svi smo iskusili sitne jutarnje sate u kojima su se događale najgore noćne more. Već smo presvlačili mokre krevete. Odlazili smo u papučama i pidžamama u dežurne ljekarne po lijekove. Radili smo posebne rođendanske torte u obliku skate-boarda. Čistili smo tragove povraćanja sa podova. Sjedili smo na roditeljskim sastancima. Satima smo izrađivali modele od papira. Pribavljali smo prijevoz na stotine priredbi. Prosjedili smo stotine predstava, proživjeli nebrojene nezaboravne godišnje odmore. Prevalili smo kilometre kroz različite shopping centre kako bi usta bila puna i trbusi zadovoljni. Satima smo se vukli po trgovinama tražeći "cool" odjeću. Oprali smo toliko odjeće da bismo komotno napunili nekoliko nogometnih stadiona! Odrekli smo se vlastitih snova da bi mogli platiti glazbene instrumente i aparate za zube. Nije li vrijeme da za sve to dobijemo nekakvu zahvalnost?

Nisam siguran koliko puta sam dijelove ovog slušao od roditelja, ali uvijek sa istom rečenicom na kraju. Čini se tako logičnim, tako nedužnim, tako ispravnim. Djeca bi *trebala* biti zahvalna svojim roditeljima. Ali pridobivanje te zahvalnosti ne može postati naš cilj. Kada to postane smisao našeg života, nećemo ni primijetiti kako ćemo sa posebnom pažnjom uvijek i u svemu tražiti zahvalnost.

Tinejdžeri ne dolaze baš često kući na kraju dana sa ovim riječima: “Znaš li mama o čemu sam danas razmišljao kada sam se vozio kući autobusom? Razmišljao sam o tome koliko ste ti i tata učinili za mene svih ovih godina. Bili ste sa mnom i za mene od prvog trenutka mog života sve do sada. U autobusu sam jednostavno bio preplavljen zahvalnošću i jedva sam čekao da dođem kući i da vam zahvalim!” Ako vam se to dogodi podignite spomenik za sjećanje ili upalite negdje vječni plamen!

Vrlo malo roditelja, kada prije spavanja prolazi kraj sobe svog tinejdžera i čuje ga da jeca, nakon nježnog pitanja: “Što nije u redu, dijete?”, dobije ovakav odgovor: “Ah, razmišljala sam o tebi i mami i kako sam bila nezahvalna. Osjećam se krivom što nisam iskazivala više zahvalnosti i obvezala sam se da ću od ovog trenutka to činiti, svaki dan!” Kod tinejdžera trend je upravo suprotno mnogo je važnije ono što njih određuje i ono što njih zanima nego svijest o drugima i zahvalnost prema njima.

Ako su roditelji zaboravili vlastiti vertikalni odnos sa Bogom služeći svojim tinejdžerima ili ako o svemu razmišljaju na način “ja ti služim, a ti budi zahvalan”, kao da je to nekakav ugovor između roditelja i djeteta, tada će se zasigurno biti obeshrabreni i srditi za vrijeme tinejdžerskih godina. Upravo kada roditelji od svoje gotovo odrasle djece očekuju nešto zauzvrat, čini se da su ona sebičnija i nezahvalnija nego ikad prije. Ponovo, svaki roditelj mora se pitati: “Zašto radim to što radim? Kome ja služim? Što ja to zahtijevam i očekujem? Čije želje vladaju trenucima ka-

da se pružaju prilike u životu mog tinejdžera - moje ili Božje?”

Idol uspjeha

Slušao sam oca koji mi je u nazočnosti svog sina tinejdžera ovako govorio: “Znate li vi kakav je osjećaj ići u crkvu i znati da svi razgovaraju i mole za vašeg buntovnog sina? Znadete li kakav je osjećaj ući na bogoslužje kada su sve oči prikovane za vas znajući da se ljudi pitaju što se zbiva i kako se vi i vaša supruga nosite sa problemima? To ne bi smjelo biti tako. Mi smo vjerno izvršavali sve što je Bog tražio od nas kao od roditelja i gledajte kamo nas je to dovelo! Pitam se bismo li ikada odlučili imati djecu da smo znali što će se događati? Ne mogu opisati koliko sam razočaran i posramljen.”

Tog poslijepodneva, kraj sina koji ga je slušao, ovaj je otac rekao ono što mnogi roditelji osjećaju, ali nikada to nisu verbalizirali. Mi smo skloni roditeljstvu pristupati sa očekivanjima kao da imamo neke čvrste garancije. Mi mislimo da, ako mi učinimo svoj dio posla, naša će djeca ispasti uzorni građani. Ali u palom svijetu to tako ne funkcionira. Mi smo skloni roditeljstvu pristupiti sa osjećajem posjedovanja, da su to naša djeca i njihova poslušnost naše je pravo.

Ta uvjerenja utiru put našem identitetu koji će se polako izgrađivati na našoj djeci. Mi njih trebamo kako bi oni bili ono što moraju biti da bi mi osjećali kako smo nešto postigli i u tome bili uspješni. Tada na svoju djecu počinjemo gledati kao na trofeje umjesto kao na Božja stvorenja. Potajno ih želimo izložiti na vidljivo mjesto naših života kao očiti dokaz našeg dobro obavljenog posla. Kada oni nisu u stanju živjeti prema našim očekivanjima, mi tada nećemo tugovati zbog njih niti se boriti za njih, već ćemo se na njih ljutiti, borit ćemo se protiv njih, a tugovat ćemo zapravo nad nama samima i našim gubitkom. Mi se ljutimo jer su

nam oteli nešto vrijedno, nešto što nam je postalo dragocjeno, nešto što je postalo vladarom naših srca: reputacija uspjeha.

Tako je lako izgubiti iz vida činjenicu da su to Božja djeca. Oni ne pripadaju nama. Ona su nam dana ne da bi proslavila *nas*, nego *Boga*. Naši su tinejdžeri od njega, oni postoje kroz njega, a njihovi životi ukazuju na njega. Mi nismo ništa drugo nego sredstvo za postizanje njegovog plana. Mi smo instrumenti u njegovim rukama. Naš je identitet ukorijenjen u Bogu i njegovom pozivu, a ne u našoj djeci i njihovim postignućima. Konačno, ono što bi nas trebalo natjerati u očaj nije to što su odbacili nas, nego to što su odbacili njega.

Kao roditelji, u nevolji smo kad god iz vida izgubimo te “vertikalne stvarnosti”, kada iz vida izgubimo Boga, njegovo posjedovanje naše djece, i njegov poziv da budemo vjerni roditelji bez obzira kakav će biti ishod. Kada god se roditeljstvo svodi na naš naporan rad, na postignuća tinejdžera i reputaciju obitelji, bit će nam vrlo teško reagirati nesebičnom vjernošću kada se nađemo licem u lice sa promašajem i pogreškom našeg djeteta. Bogom dani trenuci služenja postat će trenuci ljutitog sukobljavanja ispunjeni riječima osuđivanja. Umjesto da tinejdžera koji je u potrebi vodimo ponovo Kristu, tući ćemo ga riječima. Umjesto da ljubimo mi ćemo odbacivati. Umjesto da govorimo riječi nade, mi ćemo osuđivati. Naši će osjećaji više biti preplavljeni našom vlastitom posramljenošću, srdžbom i povrijeđenošću nego što ćemo doista tugovati zbog našeg djeteta koje bez kontrole stoji pred Bogom.

Moramo započeti preispitivanjem vlastitog srca. Imamo li stav posjedovanja i stav da imamo pravo na nešto? Jesmo li se neprimjetno našli pod vladavinom reputacije? Postoji li u nama borba da volimo svog tinejdžera? Postoji li distanciranost između nas koja je rezultat te naše borbe? Pritišću li nas misli što drugi misle o nama? Jesmo li mož-

da posumnjali u principe iz Riječi i u činjenicu da oni “ne djeluju” kod nas? Sa ovim se pitanjima treba suočiti ako ikada želimo biti ono što Bog traži da budemo u životima naših tinejdžera, koji su grešnici koji žive u palom svijetu.

Idol kontrole

Sve više sam uvjeren da postoje samo dva načina života: (1) vjerovati Bogu i živjeti u pokornosti njegovoj volji i njegovoj vladavini, ili (2) pokušati sam sebi biti bog. Malo je toga između ova dva načina života. Kao grešnici, čini se da smo bolji u ovom drugom načinu, a ne u prvom!

Takva duhovna dinamika pogađa u središte roditeljstva. Uspješno roditeljstvo je ispravan, Bogom određeni gubitak kontrole. Cilj roditeljstva je razumijevanje svoje uloge u tom poslu. Cilj roditeljstva je odgojiti djecu koja su nekoć bila potpuno ovisna o nama, da budu neovisni, zreli ljudi, koji će svoj oslonac imati u Kristu i koji će u ispravnoj povezanosti s kršćanskom zajednicom moći stajati na vlastitim nogama.

U ranim godinama roditeljstva mi smo svu kontrolu imali u svojim rukama, i iako smo se žalili kako je sve to jako stresno, neizmjereno nam se sviđala ta moć koju smo posjedovali! Osim spontanijih tjelesnih funkcija, dojenče vrlo malo toga bira samo. Mi biramo što će jesti, kada će spavati, kako će izgledati njegove tjelesne aktivnosti, što će gledati i slušati, kamo će ići, tko će biti njegovi prijatelji, i mogli bismo nabrajati u nedogled. Međutim, istina je da naša djeca od prvog dana rastu neovisno. Beba koja se do malo prije sama nije mogla ni okrenuti, sada može otpuzati do kupaonice bez našeg dopuštenja i odmotati čitavu rolu toaletnog papira! Ovo će dijete uskoro iz kuće odlaziti automobilom na mjesta koja su prilično daleko od roditeljskog dometa.

To nas pogađa. Mi očekujemo da će naša djeca biti poput nas. Ja volim sport, uvijek sam se bavio sportom u

školi i volim gledati sport. Sjećam se kada je moj najstariji sin Justin prvi put rekao da ne želi sa mnom gledati nogometnu utakmicu. Što? Ne voliš nogomet? Poželio sam kazati: “Ne može to tako! Odgojio sam te da budeš zaljubljenik i navijač! Zar ne želiš biti poput mene?”

Ili, sjećam se kada je moja kćer Nicole prvi put rekla da ne voli maslac od kikirikija. To je bilo kao da je rekla da ne voli Božić ili ljetovanje. Gotovo se činilo da je u tome nešto teološki neispravno! Odlučio sam uvjeriti je da maslac od kikirikija odličan. Prije nego napusti ovu kuću ona će imati duboku i trajnu predanost tom namazu od kikirikija!

Koliko roditelja ima koji se bore sa odabirom prijatelja svoje djece? Da, odabir prijatelja s kojima će se družiti ozbiljna je stvar, ali to je također jedan period u kome svom djetetu na njegovom putu ka zrelosti predajemo kontrolu. Cilj roditeljstva nije zadržati čvrstu kontrolu nad svojom djecom u pokušaju da zagarantiramo njihovu sigurnost, a sebi sačuvamo zdrav razum. Samo Bog može kontrolirati na takav način. Cilj je dopustiti njemu da nas upotrijebi da svojoj djeci pomognemo da usvoje zrele samokontrolu kroz principe iz Riječi i da im dopustimo da vježbaju i da šire svoj krug odabira, kontrole i neovisnosti.

Često razgovaram sa roditeljima koji žele vratiti vrijeme. Oni misle da je jedina nada vratiti se u one prošle dane potpune kontrole. Oni se prema svom tinejdžeru pokušavaju odnositi kao prema malom djetetu. Pretvaraju se u zatorske čuvare i zaboravljaju toj djeci predstaviti Evanđelje koje je jedina nada u tim odlučujućim trenucima borbe.

Od vitalne je važnosti u takvim trenucima sjetiti se istina Evanđelja: Prvo, nema situacije koja nije “pod kontrolom” jer je Bog Kristu “sve podložio pod noga, a njega dade za glavu nad svim u Crkvi” (Efežanima 1,22). Drugo, ne samo da je situacija pod kontrolom, već je i Bog na djelu da učini dobro kako je i obećao (Rimljanima 8,28). I

zato ja ne moram kontrolirati svaku želju, misao i aktivnost svog tinejdžera. U svakoj situaciji on je pod suverenom Kristovom kontrolom i On će učiniti ono što ja ne mogu. Treće, moram znati da cilj mog roditeljstva nije da svoje dijete oblikujem na svoju sliku, već da djelujem tako da se ono preobličava u Kristov lik! Moj cilj nije klonirati moj ukus, moje mišljenje i moje navike u mojoj djeci. Ja ne tražim u njima svoj lik; ja čeznem vidjeti Krista.

Ne možemo razmišljati o tinejdžerskim godinama, sa svom zbrkom i borbama koje one donose, ako iskreno ne sagledamo što mi kao roditelji donosimo u tu borbu. Ako u našim srcima vladaju komfor, poštovanje, zahvalnost, uspjeh i kontrola, tada ćemo nesvjesno od naših tinejdžera tražiti da ispunjavaju naša očekivanja umjesto da im pomažemo u njihovim duhovnim potrebama. Umjesto da trenutke borbe vidimo kao Bogom dana otvorena vrata, mi ćemo na njih gledati kao na frustrirajuće, razočaravajuće smetnje i iskusit ćemo srdžbu koja će rasti u nama protiv vlastite djece kojoj smo dani da im pomažemo.

